

STATISTIKA PROFESIONÁLNÍCH ALERGICKÝCH ONEMOCNĚNÍ V ČR

**B. Dlouhá, D. Havlová, L. Rychlá, M. Čerstvá, Z. Fenclová
Státní zdravotní ústav, Praha**

22. konzultační den CPL 17.4. 2008

Nemoc z povolání – právní pojem

nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů pracovního prostředí (**průkaz expozice a příčinné souvislosti**), pokud jsou **uvedeny v seznamu** nemocí z povolání a vznikly za **podmínek uvedených v seznamu** nemocí z povolání.

V současnosti platí Seznam nemocí z povolání, který je **přílohou NV 290/1995** (platí od 1.1.1996)

nemoc z povolání
ohrožení nemocí z povolání

Profesionální alergická onemocnění

Pro účely přednášky zahrnuta i onemocnění iritační etiologie

Kapitola III. NzP týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice

- 3.9. Exogenní alergická alveolitida (EAA)
- 3.10. Astma bronchiale a alergická onemocnění horních cest dýchacích

Kapitola IV. Nemoci z povolání kožní - způsobené fyzikálními, chemickými nebo biologickými faktory pracovního prostředí

- kontaktní alergický ekzém
- kontaktní iritační dermatitida

Historie profesionálních alergických NzP

1964 – **vyhl. 102/1964** – 40 položek
kožní (pol. 22)

1976 – **vyhl. 128/1975** – 42 položek
kožní (pol. 22)
astma (pol. 37)

1988 – **vyhl. 149/1988** – 44 položek
kožní (pol. 22)
astma (pol. 37), EAA (pol. 44)

1996 – **NV 290/1995** – 82 položek v 6 kapitolách
kožní (4.1)
astma (3.10.1), alergie HCD (3.10.2), EAA (3.9)

nemoci
nezařazené do
těchto
seznamů bylo
možné při
prokázání
příčinné
souvislosti
přiznat jako
jiné poškození
zdraví z práce

Podmínky pro přiznání alergických NzP

Uvedení v Seznamu nemocí z povolání

U všech alergických onemocnění se vyžaduje a vždy vyžadoval

- **průkaz expozice noxe a**
- **prokázání příčinné souvislosti mezi nemocí a vykonávanou prací**

Další podmínky pro přiznávání kožních alergických NzP

- ... onemocnění **vede ke změně zaměstnání**
- ...kde bylo nutno **vyloučit styk se škodlivinou**
- ... vznikají při práci, u níž se uvedené faktory **vyskytují** a jsou podle současných lékařských poznatků **příčinou** nemoci

Další podmínky pro přiznání respiračních alergických NzP

Astma ... alergie HCD

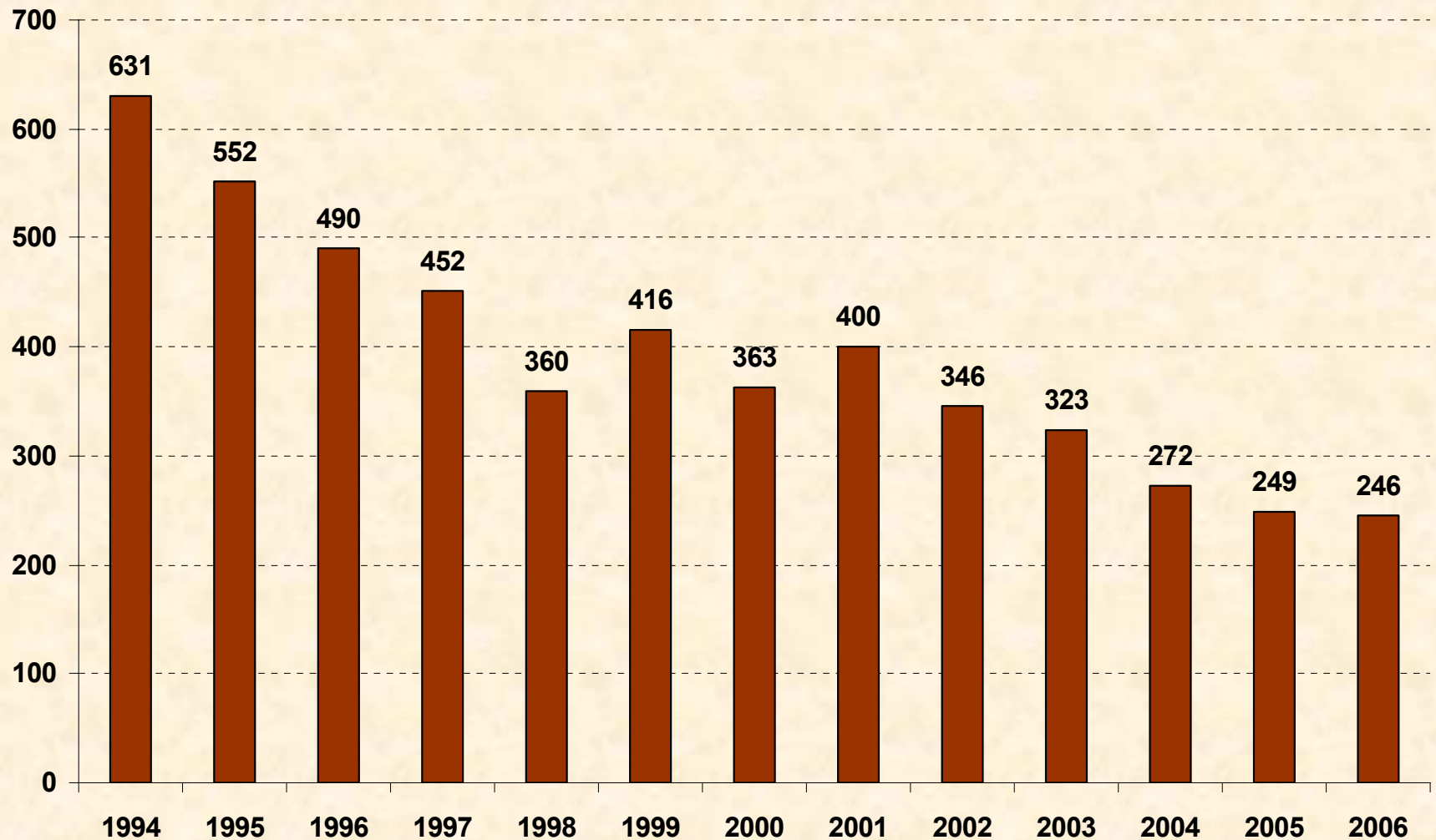
- ... průkaz primární alergizace na látky z pracovního prostředí, **monovalentní** alergie na profesní alergen při práci s látkami s alergizujícím účinkem
- ... prokázána **expozice** prachu nebo plynným látkám s **alergizujícími** nebo **iritujícími** účinky

EAA

- ... způsobené vdechováním organických **prachů** **typu farmářské plíce**
- ... vzniká při práci spojené s vdechováním **prachu s antigenním ainfekčním účinkem**

Kožní alergické NzP v letech 1994 - 2006

(zdroj: registr NzP, SZÚ CPL)

Etiologie kožních alergických NzP

Iritační dermatitida

mýdla, tenzidy, dezinfekční látky, deriváty ropy a nafty – oleje, mazadla, slabé kyseliny a louhy, organická rozpouštědla, dimetylsulfoxid, cement, vápno, šťávy rostlin ...

Kontaktní alergický ekzém

plasty – epoxidové pryskyřice (laky, lepidla), akryláty (nátěrové hmoty, zubní protetika), polyesterové pryskyřice (výroba skelných laminátů), fenolformaldehydové pryskyřice (lepidla, slévárenská jádra),

guma, pryže – paraaminosloučeniny: N-fenyl-isopropylparafenylendiamin (pneumatiky, holínky, duše, hadice, kabely, těsnění, držadla), parafenylendiamin, akcelerátory vulkanizace - thiuram (rukavice)

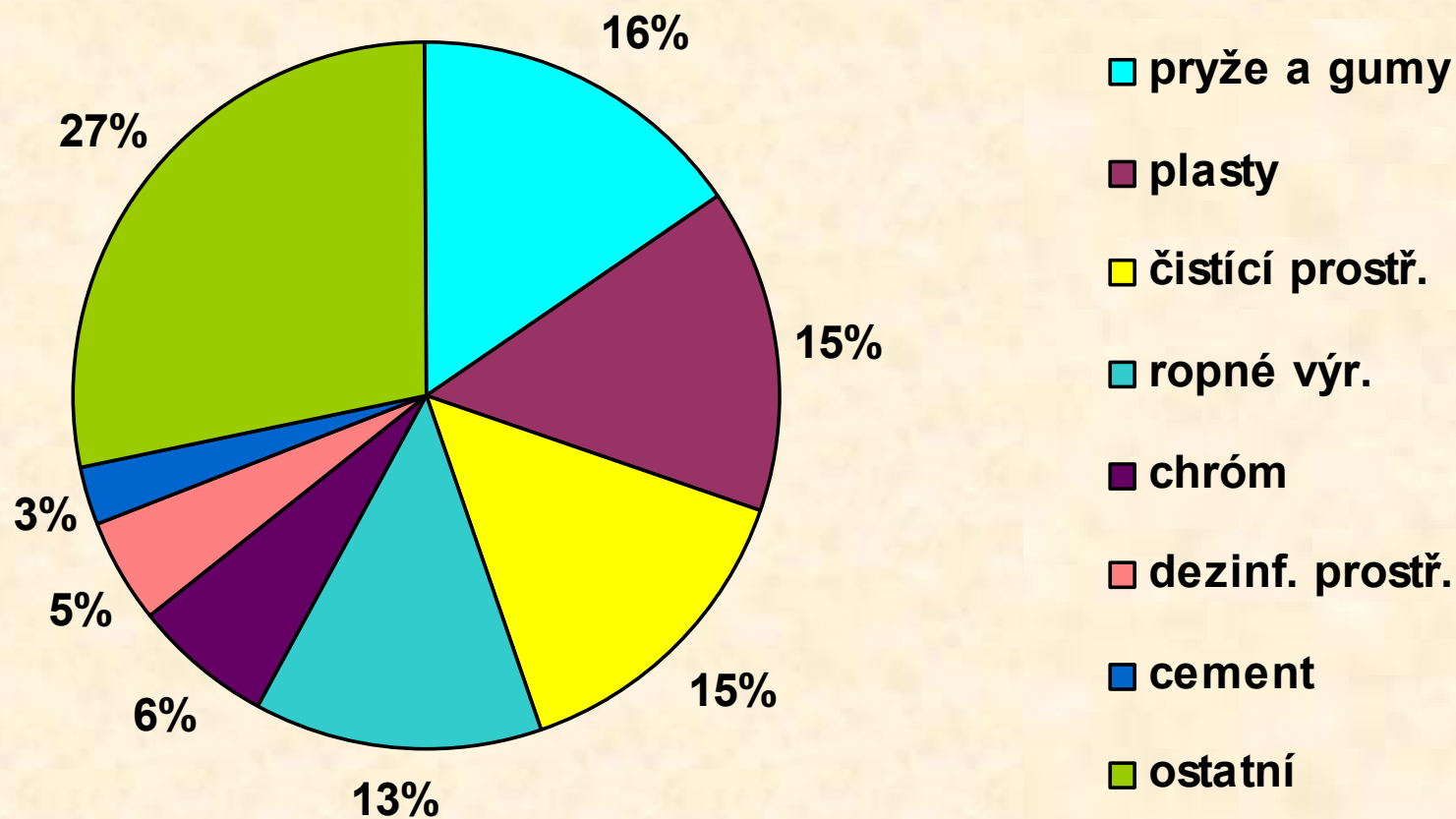
dezinfekční prostředky – formaldehyd, glutaraldehyd, kvarterní amoniové soli, persteril, méně chloramin, jodonal, chlorhexidin...

azo-barviva, prokain, sulfonamidy, dinitrochlorbenzen

chrom (cement, koželužny – chromčinná kůže – rukavice, chladící emulze), nikl (legovaná ocel, mince)

proteinové alergeny – latex (rukavice), srst zvířat apod., pesticidy, rostliny...

Zastoupení etiologických činitelů u kožních alergických NzP v ČR

Nejčastější profese s výskytem kožních alergických NzP

chemický a gumárenský průmysl

kovoprůmysl a strojírenství

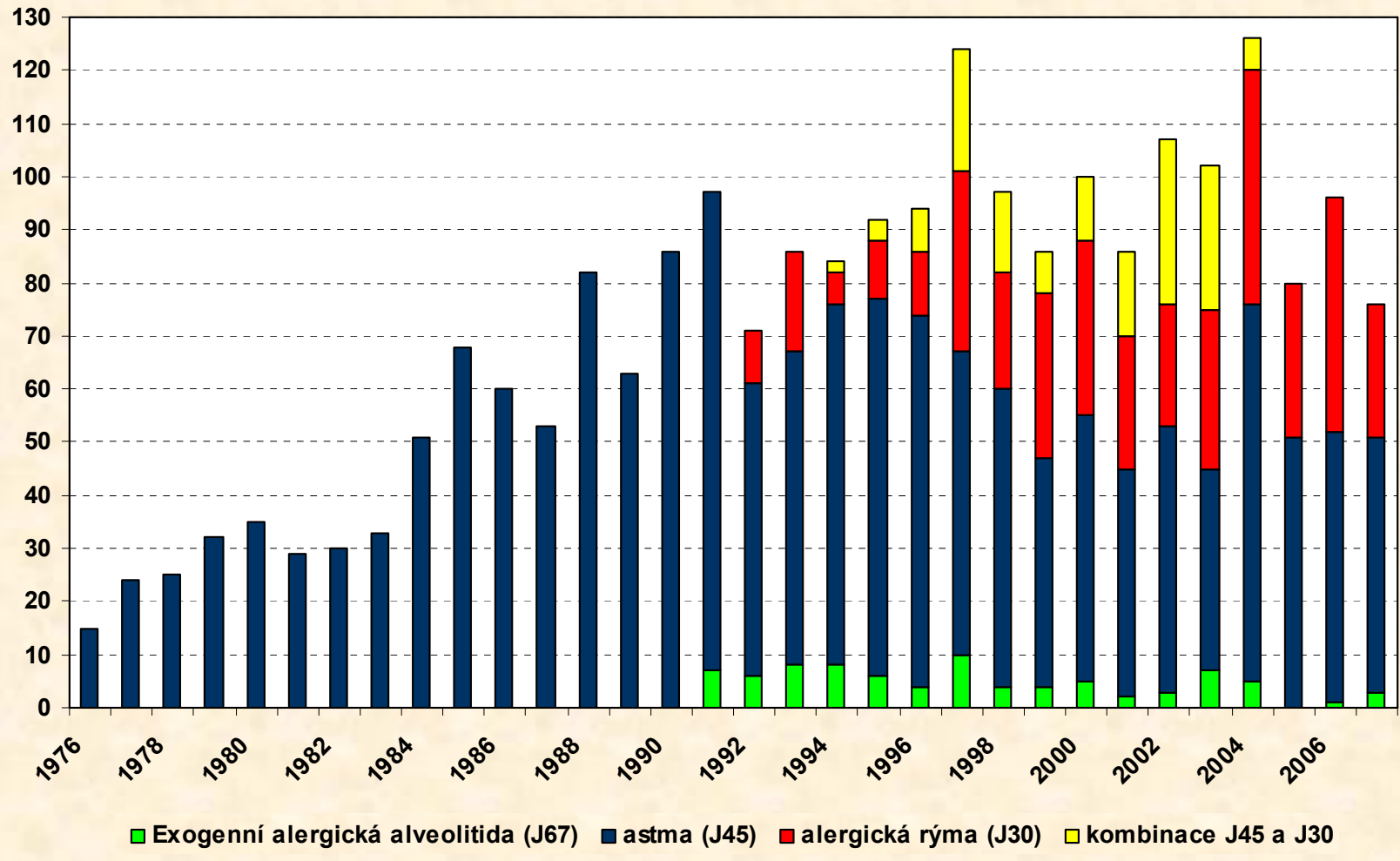
zdravotnictví

zemědělství

stavebnictví

Profesionální alergická onemocnění v ČR v letech 1976 - 2007

zdroj: Registr NzP SZÚ, CPL a ÚZIS

Pozn.: do r. 1995 byly profesionální astma i profesionální alergická rýma hlášeny pod jednou společnou položkou. V letech 1996-2004 se počty onemocnění = počtu osob. Od r. 2005, kdy byla zrušena položka pro kombinaci obou chorob, je celkový počet onemocnění vyšší než počet osob, protože u osoby, která má kombinaci onemocnění, jsou hlášeny 2 nemoci z povolání - astma i rýma samostatně. (počty osob: 2005 - 66; 2006 - 66; 2007 - 58)

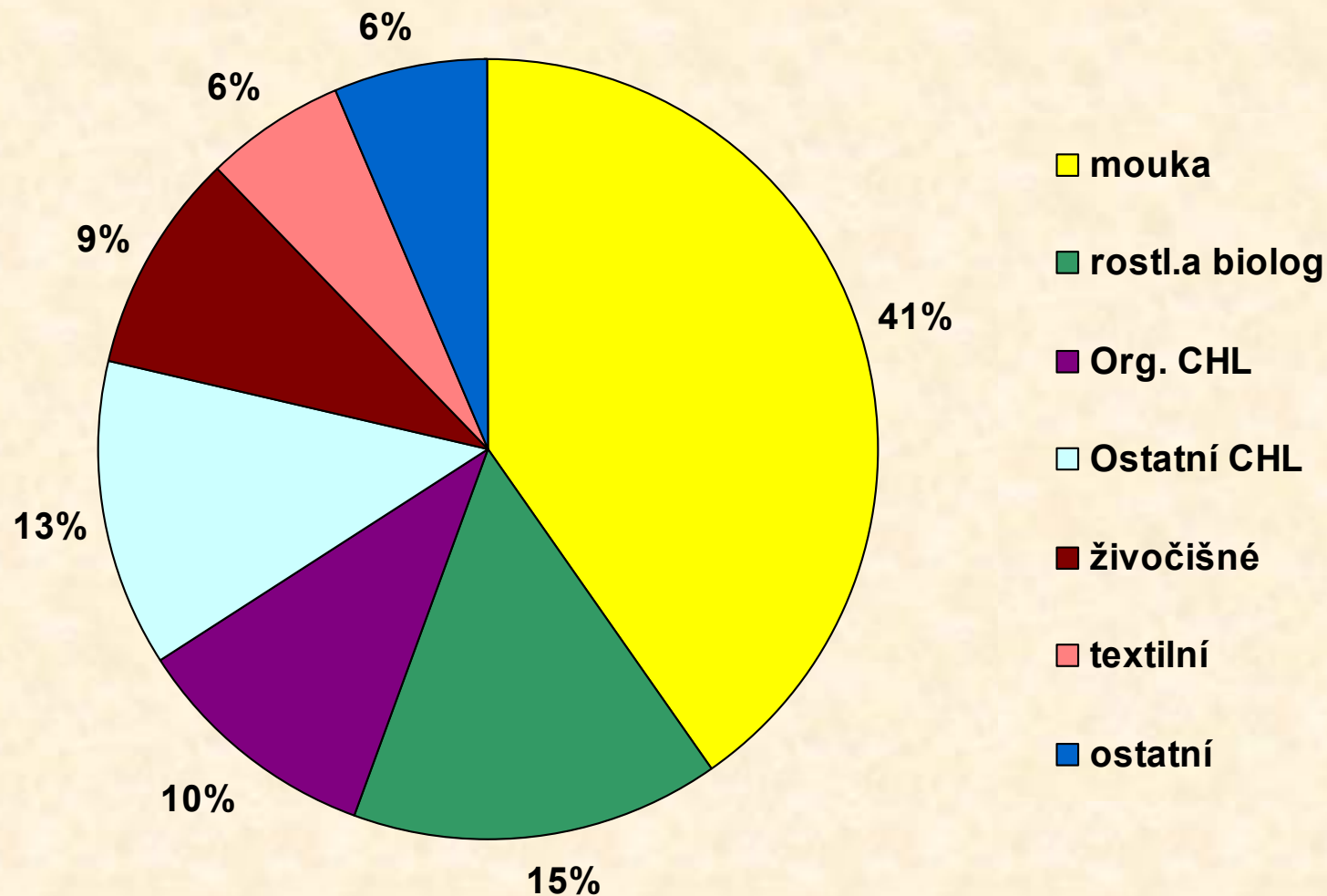
Etiologie profesionálních respiračních onemocnění v ČR

více než 400 etiologických nox z pracovního prostředí

látky vysokomolekulární i nízkomolekulární

mouka a obilí, rostlinné (**dřevný** prach...) a biologické alergeny (plísně), organické chemické látky (**isokyanáty**, akryláty, pryskyřice, organická barviva, **aldehydy**), **živočišné alergeny**, textilní prach, dezinfekční a čisticí prostředky, ostatní CHL (soli kovů, proteolytické enzymy, **kalafuna**, **latex**, formaldehyd...) a jiné

Zastoupení etiologických činitelů u respiračních alergických NzP v ČR

Nejčastější profese s výskytem respiračních alergických NzP v ČR

pekaři

zemědělci

chemický průmysl

automobilový průmysl

elektronický průmysl

zdravotnictví

Závěr

- odráží počet hlášených profesionálních alergických onemocnění realitu nebo je jen „**špičkou ledovce**“ a podhodnocuje skutečný stav?
- s narůstajícím počtem alergiků v populaci a s narůstajícím počtem profesionálních alergenů i nárůstem výrob, kde se používají bude **narůstat i riziko a počet** profesionálních onemocnění
- je nutné na tato onemocnění myslet